

לשהינהו עד אחר הפסח וליעבד בהו שלא במינן –

Let them linger until after פסח, and use them with not their kind

OVERVIEW

The גמרא asks why did רב rule that יסבירו בפסח; seemingly we can hold them until after פסח and then use them to cook foods that are אינו מינו of the חמץ which is absorbed in these pots, since רב maintains that חמץ לאחר זמנו if it is not נותן (there is only a משהו of חמץ in the mixture). תוספות clarifies the question.

תוספות asks:

תימה לרבינו יצחק נהי דסבירא לן דטעמא דחמץ בקדירה חשיב משהו¹ -

The חמץ is astounded! Granted that we maintain that the taste of the חמץ which is absorbed in the pot is considered miniscule, the reason for this is -

שאין רגילין להשתמש הרבה ביחד² -

That it is not usual to use a lot of חמץ at one time, therefore since only a משהו is expelled it becomes בטל בס' and therefore seemingly it should be בטל, but -

מכל מקום הא תנן³ אין מבטלין איסור לכתחלה⁴ ואפילו איסורא דרבנן⁵ אין מבטלין -

Nevertheless, we learnt in a משנה that one is not permitted initially to annul an איסור, and we are not permitted to be מבטל even an איסור מדרבנן. תוספות proves that the rule of לכתחלה איסור מבטלין applies even to an איסור דרבנן -

דאם לא כן מה הועילו חכמים בתקנתם שאסרו עד ששים⁶ -

For it this were not so (but rather לכתחלה איסור דרבנן) what did the חכמים accomplish with their enactment that חמץ is up to sixty times more than the amount of איסור -

הואיל שיכול להוסיף ולבטל האיסור⁷ -

¹ Only a משהו of חמץ will be expelled from the pot when it is used, so certainly there will be sixty times more חמץ than the חמץ will not be טעם (נותן טעם).

² Seemingly תוספות means that when you cook חמץ there is usually very little חמץ; most of the pot consists of soup and other ingredients (think of chicken soup with noodles or kneidlach)

³ תרומות פ"ה מ"ט.

⁴ If an איסור accidentally became mixed with חמץ the mixture is permitted if it is not טעם (or בטל בס'); however initially one may not take an איסור and put it into חמץ so that it should become בטל. Here we are taking the חמץ (which is בלוע בדופני הקדירה) and inserting it into חמץ; we are לכתחלה איסור מבטל.

⁵ In this case of הפסח חמץ שעבר עליו הפסח (even though that ר' יהודה agrees with רב that it is מדאורייתא) nevertheless the absorbed חמץ is נטל"פ מותר (if we assume) therefore the איסור to cook in it is only מדרבנן (since it is an איסור דרבנן) (נטל"פ חמץ).

⁶ See תוס' הרשב"א where it seems that [by חמץ בשאינו מינו it is מדאורייתא only if there is a פרס and חמץ were מתקן that it requires בטל ברוב מה"ט it is by חמץ בשאינו מינו] and [איסור בנותן טעם it is מתקן חמץ רבנן] what did the חכמים accomplish since we can always add more חמץ and be מבטל. See 'Thinking it over' # 1.

⁷ The question remains how can we use these pots and be מבטל the לכתחלה איסור! What is the גמרא's question?!

– ס' in איסור the מבטל and היתר Since one is capable of adding more

anticipates a difficulty: תוספות

ולא דמי לעצים שנשרו מן הדקל⁸ לתנור ביום טוב -

And this is not similar to the case of branches which fell off from a palm tree and fell into an oven during יו"ט; where the rule is –

שמרבה עליהן עצים מוכנים ומסיקן (ביצה דף ד, ב) -

He adds more prepared wood (so that the עצי איסור are בטל ברוב to the היתר) (עצי היתר) and he burns all the wood (the איסור and היתר). We see that we are מבטל an לכתחלה

responds; the two cases are not comparable - תוספות

דהתם איסור מוקצה אין לו שורש מן התורה⁹ אבל מידי דאית ליה שורש מן התורה לא -

For there by the wood the איסור of מוקצה has no source (root) in the תורה; however something which has a שורש מן התורה (like חמץ) it is not permitted to be בטל this לכתחלה. How can the גמרא ask that we should use these pots after פסח and be מבטל איסור לכתחלה?

answers: תוספות

ומפרש הרב רבינו יוסף הואיל ואיכא תרתי לטיבותא -

And the ר"ר יוסף explained (the reason why we can be מבטל the לכתחלה in this case is) since there are two causes to be lenient; firstly -

שהוא נותן טעם לפגם ומשהו שלא במינו¹⁰ בכהאי גוונא מבטלין -

That the absorbed חמץ is נטל"פ and secondly there is only a משהו חמץ that is mixed into a איסור an מבטל (it is not טעם); in such a case we may be לכתחלה.

cautions: תוספות

ולדבריו צריך לומר דהכי פירושו וליעבד שלא במינו -

And according to the explanation of ה"ר יוסף, it is necessary to say and qualify the meaning of the גמרא's question וליעבד שלא במינו; the question was limited only -

אי סבירא ליה לרב¹¹ נותן טעם לפגם מותר -

If רב maintains מותר נטל"פ; however if רב maintains that נטל"פ is אסור, there can be no

⁸ Anything that was attached to the ground on יו"ט and became separated on יו"ט is מוקצה and may not be used on יו"ט. The איסור of מוקצה is (only) מדרבנן.

⁹ The איסור מוקצה was created solely by the רבנן.

¹⁰ Each one of these two reasons (משהו במינו and נטל"פ) would make the mixture בדיעבד מותר, when these two reasons combine in one case; it is מותר לבטל איסור even לכתחלה. See שמואל.

¹¹ See previous אמר ד"ה תוס' ד"ה אמר [TIE footnote # 3], where רבא was unsure whether רב maintains אסור or מותר נטל"פ.

question that we should leave the pots until after פסח and use them שלא במינו since אין מבטלין איסור (נטל"פ אסור since תרתי לטיבותא and there is no לתחלה).

אין מבטלין איסור לתחלה offers another explanation why we are not concerned for תוספות ורבינו יצחק מפרש זכיון שהקדירות של חרס הן -

And the ר"י explains that since these are earthenware pots -
אם יהיו אסורין ואין להם תקנה זה חשוב דיעבד¹² -

If they should remain אסור (אין מבטלין איסור לתחלה) and there is no remedy for them, this is considered בדיעבד and therefore it should be permitted to cook לתחלה in these pots with שאינו מינו –

anticipates a difficulty: תוספות

ואף על גב דלענין איסור קדירה שאין בת יומא אסרינן לה אף על פי שאין לה תקנה -
And even though regarding an earthenware pot which is not a יומא, we forbid using this pot, even though there is no remedy (it cannot be *koshered*); why is it that by an יומא we do not consider it בדיעבד (even though תקנה אין להם) and by קדירות בפסח we consider it בדיעבד?!

replies: תוספות

משום דהתם בלע איסור הרבה אבל הכא ליכא אלא משהו¹³ -
Because there by a יומא it absorbed much איסור (therefore we cannot be מתיר it לתחלה); however here by חמץ there is only a משהו (of חמץ absorbed in the pot) -

והואיל ושלא במינו הוא יכול לבטל וכדיעבד דמי:
So since we will be using it with a שלא במינו it can become בטל and it is like דיעבד.

SUMMARY

One may be מבטל an איסור לתחלה if there is לטיבותא (it is נטל"פ and only a משהו). Alternately one may be מבטל איסור לתחלה if otherwise the pot will not be able to be used (provided that there was only a miniscule amount of איסור).

THINKING IT OVER

1. איסור דרבנן applies even to an מבטלין איסור לתחלה תוספות proves that otherwise what did the חכמים accomplish with their איסור since we can always add

¹² See (הא') תוד"ה אמר TIE 'Thinking it over' # 1). (see previous תוס' כד,ב ד"ה בין (הא'))

¹³ See footnote # 2.

איסור דרבנן as is ¹⁴Seemingly they accomplished that the איסור the מבטל and be היתר ¹⁵What is תוספות proof?!¹⁶ (before we choose to add היתר) is אסור.

2. Can we coordinate the two answers in this תוספות (ה"ר יוסף) and the ר"י with the two answers in the previous תוס' ד"ה אמר רב?¹⁷

¹⁴ See footnote # 6.

¹⁵ Can we ask what did the תורה accomplish by making something אסור since מה"ת we can be מבטל this לכתחלה?!!
The same seemingly applies to an איסור דרבנן.

¹⁶ See שפת אמת.

¹⁷ See ראש יוסף.